

Vuoden 2018 talousarvion ja vuosien 2018-2020 taloussuunnitelman laadinnan keskeiset periaatteet ja linjaukset

270/02.02.00/2017

KH 04.09.2017 § 250 Talousarviovuoteen ja taloussuunnittelukauteen osuu monia toimintaympäristöön liittyviä muutoksia, jotka vaikuttavat oleellisesti kuntien talouteen: esim. kilpailukyky sopimus keventää tuntuvasti kuntatyönantajien toimintamenoja. Tulopuolelta nämä hyödyt vastaavasti leikkaantuvat joko saamatta jäävinä verotuloina tai valtionosuuksien vähennyksinä. Yksityiskohtaista tietoa saadaan valtion budjettiriihen 30.-31.8.2017 jälkeen. Suunnittelukauden loppuun ajoittuu valmisteilla oleva maakunta- ja soteuudistus, jonka vaikutukset kuntien tehtäviin ja rahoitukseen ovat mittavat.

Verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kehitysnäkymät

Verotulojen ennustetaan kesäkuussa laaditun ennusteen mukaan kasvavan vuonna 2018 koko maassa 1,5 % ja Forssan kaupungissa 1,1 % kuluvasta vuodesta. Tämä merkitsisi noin 0,7 miljoonan euron kasvua kaupungin verotuloissa vuonna 2018. Kuluvana vuonna kaupungin verotulojen ennustetaan pysyvän vuoden 2016 tasolla.

Seuraava veroennusteiden päivitys tapahtuu valtion budjettiriihen jälkeen syyskuussa. Ennusteessa pyritään huomioimaan myös sote-aikataulun muutoksen tuomat vaikutukset kuntakohtaisesti. Mahdollisia muutoksia veroperusteissa kuten mahdolliset verokevennykset ja muut veroperustemuutokset ja mahdollinen kiinteistöveron alarajojen korotus huomioidaan myös syyskuun ennusteessa.

Kuntien verotuloennusteen merkittävimmät muutokset liittyvät kilpailukyky sopimuksen aiheuttamiin muutoksiin. Kilpailukyky sopimuksessa on sovittu erinäisistä palkansaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017 - 2020. Maksujen muutokset pienentävät kunnallisverotuloja. Maakunta- ja soteuudistukseen liittyen kuntien veroprosentteja tullaan alentamaan noin 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2020. Ennusteen mukaan kaupungin verotulot jäisivät silloin noin puoleen nykyisestä.

Kaupungin valtionosuudet ovat pienenemässä Kuntaliiton 15.6.2017 julkaisemien ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaan. Valtionosuudet muodostuvat kahdesta osasta: kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta. kesäkuisen laskelman mukaan kaupungin valtionosuudet vähenisivät 260.000 euroa. Kilpailukyky sopimus vähentää kuntien valtionosuutta edelleen, uutta lisävähennystä olisi tulossa sen vuoksi 22 euroa/asukas. Indeksikorotuksia ei tule ja vuosittainen kustannustenjaon tarkistus on miinusmerkkinen. Kehysriihen jälkeen uutena on

nostettu esille maakunnille siirtyvän sote-ICT:n kehittämiseen liittyvä leikkaus 7,31 euroa/asukas. Näin laskettuna puhutaan jo vajaan 400.000 euron valtionosuuksien leikkauksesta vuonna 2018. Valtionosuuslaskelmat tarkentuvat valtion budjettiriihen jälkeen.

Kaupungin terveydenhuollon maksuosuudet kasvamassa verorahoitusta selkeästi nopeammin

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ilmoituksen mukaan Forssan seudun kuntamaksut olisivat vuonna 2018 nousemassa 5,8%. Kaupungin maksuosuus olisi 13,8 miljoonaa euroa, jossa on kasvua 0,9 miljoonaa euroa eli 6,8 prosenttia. Koko sairaanhoitopiirin kuntaosuuksien kasvu olisi tasapainottamissuunnitelman mukainen 4 prosenttia. Lisäksi ensihoidon kuntamaksu olisi nousemassa 0,69 miljoonaan euroon, jossa on kasvua 0,015 miljoonaa euroa eli 2,2 prosenttia. Kaupunki on taseessaan varautunut sairaanhoitopiirin alijäämän kattamiseen peruspääomansa suhteessa.

Sairaanhoitopiirin tilaajarenkaan tilaajaosapuoli on edellyttänyt sairaanhoitopiirin kuntamaksujen nousun selvää hillitsemistä. 25.8.2017 pidetyssä tilaajarenkaan kokouksessa annettiin seuraava lausunto: "Laskelmien mukaan näyttäisi siltä, että Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirissä on tehty menneinä vuosina niin hyvää työtä, että kuntamaksuja ei tarvitsisi korottaa vuodelle 2018 lainkaan. Edellytyksenä tälle on, että kunnat hyväksyvät, että sairaanhoitopiiri saa jäädä lopullisessa, maakuntasiirron hetkellä tehtävässä laskelmassa jäljellä olevan poistoeron verran alijäämäiseksi. Kunnat ymmärtävät, että tähän liittyy riski, jonka toteutuessa kunnat joutuvat maksamaan poistoeron verran maksuja sairaanhoitopiirille jälkikäteen. Lisäksi edellytyksenä on, että sairaanhoitopiiri nostaa asiakasmaksujaan vuodelle 2018 lain mahdollistamaan maksimiin.

Edellä mainituin perustein kunnat esittävät, että kuntamaksuja ei koroteta vuodelle 2018. Mikäli laskelmat myöhemmin osoittavat, että jonkintasoinen maksujen korottaminen on välttämätöntä, asiaa voidaan tarkastella uusien laskelmien valossa uudelleen. Lukujen oikean tason arviointi on tehtävä syyskuun loppuun mennessä. Muutoin vaarana on, että kunnilla ja sairaanhoitopiirillä on eri kuntamaksuluvut talousarvioissaan."

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän (FSHKY) sopimusohjausneuvotteluissa on sovittu, että kuntayhtymän oman toiminnan osalta kuntamaksut eivät nouse. Sosiaalipalvelujen osalta kuluva vuosi on ylittymässä huhtikuun osavuositarkastuksen ennusteen mukaan 0,6 miljoonalla eurolla, josta aiheutuu painetta suoraan vuoden 2018 talousarvioon, koska on oletettavaa, että palvelutarve jatkuu. Forssan kaupungin suhteellinen osuus terveydenhuollon kuntamaksuista on jonkin verran laskussa. Forssan kaupungin osalta sosiaali- ja terveystalouden kunnat-

osuudet olisivat kasvamassa yhteensä yli miljoonalla eurolla eli 2-2,5 %. Tarkemmat kuntakohtaiset luvut selviävät valmistelun edetessä.

Kaupungin talousnäkymät

Kaupungin talousnäkymät ovat edellä selostetuista syistä kireät. Kaupungin sosiaali- ja terveystalouden menot ovat kasvamassa nopeasti ja verorahoitus junnaa paikoillaan, johtuen valtionosuuksien leikkauksista ja hitaasta noin prosentin verotulokehityksestä. Verorahoituksen ennustettu kehitys ja sosiaali- ja terveystalouden ennakustettu kasvu vievät kaupungin tuloksen miinukselle noin miljoonalla eurolla.

Vesihuoltoliikelaitoksen tuloutusta on pienennetty vaiheittain vuodesta 2016 lukien. Taloussuunnitelmassa 2018 on hyväksytty tuloutuksen pienentäminen 250.000 eurolla vuoden 2017 tasosta 1,1 miljoonaan euroon. Kaupungin verorahoituksen kehitys ei anna mahdollisuutta poistaa tuloutusta kerralla, vaan tuloutuksen suuruutta joudutaan arvioimaan pidemmällä aikavälillä. Asiaan palataan talousarvion ja -suunnitelman valmistelun edetessä.

"Pärjäävä Forssa" ja kaupungin talouden sopeuttaminen ja tuottavuuden parantaminen

Kaupunginvaltuusto linjasi kokouksessa 5.9.2016 vuoden 2017 talousarvion ja vuosien 2017 - 2019 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset: Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelukaudella 2017 - 2019 siten, että kaupungin talous pidetään tasapainossa. Kilpailukyky sopimuksen mukanaan tuomat henkilöstökustannusten pienennykset hyödynnetään täysimääräisesti sekä kaupungissa että kaupunkikonsernissa, koska hyödyt leikataan kuntien rahoituksesta. Kilpailukyky sopimuksen työvoimakustannuksia vähentävän vaikutuksen tulee näkyä suoraan kuntayhtymien perimissä kuntaosuuksissa. Loimijoen Kuntapalvelut Oy:n palveluhintojen tulee alentua vähintään kilpailukyky sopimuksen tuoman kustannusten alentumisen verran eli 0,5 prosenttia. Määräaikaisen henkilöstön käyttöä vähennetään ja eläköitymisen tuomat mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti ennakoivan henkilöstösuunnittelun avulla. Toimialojen raami on sosiaali- ja terveystaloudellista lukuunottamatta 0-kasvu kilpailukyky sopimuksen vaikutus huomioon ottaen. Kunnallisveroprosentin tarkistamiseen varauduttiin. Valtuusto päätti nostaa veroprosenttia 0,50 %-yksiköllä vuodelle 2017. Vesihuoltoliikelaitoksen tuloutuksen määrää kaupungille varaudutaan edelleen pienentämään vaiheittain.

Kaupungin henkilöstörakenteeseen ja eläköitymiseen liittyvät mahdollisuudet

Forssan kaupungin tuottamiin palveluihin ja palveluverkkoon mahdollisesti tehtävin muutoksin vaikutetaan myös kaupungin palveluksessa

olevaan henkilöstömäärään ja sitä kautta henkilöstökustannuksiin. Kokonaislähtövaihtuvuus kaupungin palveluksesta on vuositasolla noin 30-40 työntekijää vuodessa. Noin puolet vaihtuvuudesta on eläköitymisestä johtuvaa ja toinen puoli asuin/työpaikan vaihtotilanteita. Kaupungin palveluksessa on lukumäärinä mitattuna yhteensä 686 työntekijää, joista 459 vakituista työntekijää ja 239 määräaikaista työntekijää. Suurimmat määräaikaisten ryhmät ovat työllistetyt 51, sijaiset 39 ja muut määräaikaiset 119. Muut määräaikaiset -ryhmässä olevista suurin osa on sijoitettu perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja Wahren-keskuksen osa-aikaisiin tehtäviin. Edellä mainittu eläköityminen ja muu lähtövaihtuvuus sekä määräaikaiset palvelussuhteet antavat hyvät mahdollisuudet joustaviin henkilöstömäärää koskeviin muutoksiin, mikäli palvelurakenteessa tai palveluissa tapahtuu suunnittelukaudella muutoksia.

Maakunta- ja soteuudistus mullistamassa kuntien tehtävät ja rahoituksen vuonna 2020

Maakunta- ja soteuudistus mullistaa toteutuessaan kuntien tehtävät ja rahoituksen vuonna 2020. Kuntien vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoituksesta päättyy uudistuksen voimaan tullessa. Maakuntauudistuksessa siirtyy kunnilta maakunnille ja siten valtion rahoitusvastuulle 17 miljardin edestä peruspalvelujen kustannuksia. Tästä noin 11,5 miljardia kunnat ovat keränneet verotuloinaan. Loput rahoitetaan tällä hetkellä valtionosuuksin.

Yksittäiseltä kunnalta siirtyvät tehtävät ja siltä siirrettävät tulot eivät vastaa toisiaan. Ensimmäisten julkaistujen koelaskelmien mukaan uudistuksessa Forssan kaupungille syntyy veroprosentin korotustarvetta noin 0,5 prosenttiyksikköä tasausten jälkeenkin. Kunnallisveroprosentteja alennetaan uudistuksen voimaantulovuonna suunnitelmien mukaan 12,30 prosenttiyksikköä.

Ennusteiden mukaan kaupungin verotulot puoliintuvat vuonna 2020. (LJ)

Lisätiedot: talousjohtaja Leena Järvenpää, leena.jarvenpaa(ät)forssa.fi, p. 03 4141 5210.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto hyväksyy vuoden 2018 talousarvion ja vuosien 2018 - 2020 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelukaudella 2018 - 2020 siten, että kaupungin talous pidetään tasapainossa ja että tavoitteena on vähintään nollatulos.

2. Toimialojen raami vuodelle 2018 on sosiaali- ja terveystaloudellista lukuunottamatta 0-kasvu eli käyttötalouden nettomenot (toimintakate) pidetään vuoden 2017 suuruisina.

3. Kaupunki ilmoittaa Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle edellyttävänsä kuntayhtymän tasaavan kuntamaksujen ylimitoitettua nousua ehdotetusta ja rajaavan nousun vuonna 2018 enintään 1 - 2 prosenttiin. Sairaanhoitopiiriin tulee tarkistaa talouden tasapainottamisohjelmaansa loppuvuosina tilaajarenkkaan lausunnon 25.8.2017 mukaisesti. Tässä täytyy ottaa huomioon myös kuntayhtymän tilinpäätökseen sisältyvä poistoero. Sairaanhoitopiiriin tulee korottaa asiakasmaksujaan ja etsiä muitakin keinoja tasapainottaa talouttaan. Jäsenkuntien taloudelliset mahdollisuudet lisärahoitukseen ovat vuosina 2018 - 2019 olemattomat.

4. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän oman toiminnan kustannuksia koskeva kaupungin maksuosuus ei saa kasvaa vuonna 2018.

5. Kaupungin sisäiset vuokrat pidetään vuonna 2018 vuoden 2017 vuokrien suuruisina.

6. Määräaikaisen henkilöstön käyttöä vähennetään ja eläköitymisen tuomat mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti ennakoivan henkilöstösuunnittelun avulla.

7. Kaupungin konserniyhtiöiden palvelujen hinnat kaupungille ja kaupunkikonsernille eivät saa nousta vuonna 2018.

8. Vesihuoltoliikelaitoksen kaupungille vuonna 2018 maksaman tuloutuksen määrää pienennetään taloussuunnitelman mukaisesti 250.000 euroa. Vuosien 2019 ja 2020 tuloutusmääriä arvioidaan talousarviovalmistelun edetessä kaupungilla ja vesihuoltoliikelaitoksessa.

Käsittely: Talousjohtaja Leena Järvenpää oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asiaa käsiteltäessä. Hän poistui kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.

Lisäksi kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa heti päätöksenteon jälkeen.